

**TTB XVII. Tıpta Uzmanlık Eğitimi Kurultayı,
Ankara, 25-27 Kasım 2011
Sözlü Bildiri**

“Türkiye Biyoetik Derneği Etkinlikleri: Deneyimler, Örnekler”

Türkiye Biyoetik Derneği

Derneğimizin kurumsallaşması için emeklerini esirgemeyen üyelerimize ithaf olunur.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, ülkemizin, biyoetik uğraş alanında öncü uzmanlık kurumu Türkiye Biyoetik Derneği'ni, deneyimleri ışığında, çalışma hedefleri, yayınları, etkinlikleri yönleriyle tanıtmaktır. “Biyoetik”, sağlık uğraşlarında (tıp, diş hekimliği, hemşirelik, eczacılık, veteriner hekimliği vb.), biyoloji gibi temel bilimlerde ve eğitim-iletişim-hukuk gibi belli başlı mesleki etkinliklerde ortaya çıkan etik sorunların incelendiği ve çözüm yollarının önerildiği bir alan tanımlamaktadır (1). Derneğimiz, Biyoetik kavramı en geniş tanımı ile algılayarak, sadece klinik ortamda ortaya çıkabilecek tıp etiği ikilemelerini değil; tüm canlıları, çevreyi ilgilendiren değer sorunlarını ve etik çatışmaları incelemeyi ve çözüm önerileri sunmayı önemli görür.

Kuruluşu

İlk adıyla Biyoetik Derneği tıp, eczacılık, diş hekimliği, veteriner hekimlik etiği uzmanları ve akademisyenleri tarafından, ülkemizde bu disiplinin temsil edilmesi ve bu uğraş alanının çalışmalarının teşvik edilerek özendirilmesi gereksinimi ile 1994 yılında Ankara'da kurulmuştur. Kurucu üyeler: Berna Arda, Ferruh Dinçer, Funda G. Kadioğlu, N. Yasemin Oğuz, Yaman Örs, Gülbin Özçelikay, Atilla Özgür, Serap Sahinoğlu, Sevgi Şar ve İlter Uzel'dir. Kasım 2011 itibarıyla yaşam ve sağlık bilimleri, sosyal bilimler, sosyoloji, felsefe gibi disiplinlere mensup 108 asıl üyesi bulunmaktadır. Ayrıca bilimsel çalışma yönteminde çok disiplinli yaklaşımı üstün tuttuğu için, halk sağlığı, aile hekimliği, tıp eğitimi, hukuk, felsefe, sosyoloji, tıp ve biyomedikal bilimler disiplinlerinden Dernek faaliyetlerine fahren destek veren 80 kayıtlı üyesi bulunmaktadır.

Çalışma Hedefleri

Türkiye Biyoetik Derneği'nin amacı, genel anlamda biyoetiğin ve biyoetik eğitiminin ilerlemesine ve gelişmesine katkıda bulunmak, onun sağlık meslekleri ve öteki disiplinlerle olan ilişkilerini geliştirmektir. Bu kapsamda çalışma hedefleri:

- Türkiye genelinde biyoetik alanında bilimsel çalışma yürüten uzman ve diğer kişilerin mesleki gelişme hedeflerini belirlemek,

- Gerektiğinde başta Bakanlıklar olmak üzere diğer kamu kuruluşları veya sivil toplum örgütlerinin oluşturacağı biyoetik alanı ile ilgili kurullarda ve alınacak kararlarda meslek alanını temsilen görev almak;
- Biyoetik uzmanlık eğitiminin standartlarını saptamak; uzmanlık eğitiminin bu standartlara uygun olarak yürütülebilmesi için gerekli izleme, gözlem, gözetim çalışmalarını gerçekleştirmek; öneri ve uyarılarda bulunmak;
- Lisans eğitimi içindeki etik eğitim standartlarını saptamak, uygulamaları izlemek ve değerlendirmelerini ilgili kurumlara bildirmek;
- Uzmanlık sonrası biyoetik alanıyla ilgili sürekli eğitim desteği sağlamak, eğitim programları oluşturmak ve uygulamak, standartları belirlemek;
- Biyoetik alanına giren konularda hem üyelerini hem de toplumu aydınlatıcı, eğitici, bilgilendirici çalışmalar yapmak, görüş oluşturmak ve ilgili kurumlarla paylaşmak;
- Alanla ilgili bilimsel çalışmalara bilimsel ve ekonomik destek sağlamak;
- Biyoetik uzmanlarının çalışma koşulları ve hakları ile ilgili olarak çalışmalar yapmak, kamuoyu oluşturmak;
- Biyoetik ve sağlık alanı ile ilgili yurt içi ve yurt dışı dernek, vakıf, sendika ve benzeri sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak ve platform oluşturmak;
- Biyoetik alanını ilgilendiren, uğraş onurunu yaralayıcı davranışlar ve sorumsuzca yapılan yanlışlıklar karşısında ilgili makamları uyarmak, gerekirse olayı topluma duyurmak, olarak özetlenebilir (2).

Derneğin Biyoetik alanında yurt içinde ve yurt dışında temsiliyeti

Derneğimiz, Türkiye çapında biyoetik çalışma alanını temsiliyeti ihtiyacı ile 30 Haziran 2000 tarihinde adının başına 2000/984 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile “Türkiye” ibaresini almıştır. Altı yıl süren çabalar ile elde edilen bu kazanım, Derneğin yurt dışındaki platformlarda ülkemizin temsiliyeti için de önemli bir adımdır (3). Türkiye Biyoetik Derneği, kuruluşundan dokuz yıl sonra 2007-2009 Dönemi Yönetim Kurulu çalışmaları ve Genel Kurul kararı ile Şubat 2009’da Avrupa Tıp Etiği Dernekleri Birliği’ne üye olmuştur (4).

Dernek e-Bülteni

Derneğimizin düzenli aralıklarla yayımlamaya çalıştığı e-Bülteninde, öncelikle hesap verebilirlik ve saydamlık ilkeleri gereği Yönetim Kurulu’nun dönem faaliyet raporu, Dernek etkinlikleri, alanımızla ilgili gelişmeler, alanımızdan çeşitli toplantı haberleri, eleştirel değerlendirme yazıları, kitap değerlendirmelerinin yer aldığı bir tür elektronik dergidir. En son 21. Sayı Eylül 2011’de yayımlanmıştır (5). Bültenler ülkemizde yaşanan ve sağlık sisteminde gözlenen çeşitli sorunlara spesifik özel sayılar da çıkarılmaktadır: ‘Tıp Etiği ve Hukuku Açısından Malpraktis’, ‘Klinik Araştırmalar Yönetmeliği’, ‘Tıbbi Malpraktis’ özel sayıları, ana temanın biyoetik açıdan ve farklı disiplinlerin görüşleri alınarak değerlendirildiği sayılardır. Kısa bir bülten olarak başlayıp, 2007’den beri e-dergi niteliği kazanmıştır.

Dernek İnternet Sayfası

Dernek resmi internet sayfası, sadece Derneğin etkinliklerinin yer aldığı bir web sitesi değil, alanla ilgili bir bilgi platformu ve kaynağı olarak planlanmıştır. Değişen, devreden yönetimler boyunca, Dernek çalışmalarını istikrarlı biçimde yansıtabilen ve Dernek hafızası olma işlevinin bilinci ile işlenmektedir. Ön sayfada erişilmek istenen bilgilerin ve kaynakların temel başlıklarla yer almasına, Dernek yayın, görüş, rapor, etkinlik ve çalışmalarına ilk bakışta ulaşılabilmesine; alanımızla ilgili haberlerin mümkün olduğunca güncel biçimde üyelerimize duyurulmasına ve bu bağlamda önemli Dernek yazışmalarının paylaşılmasına özen gösterilmektedir. Aynı yoğunlukta işlenemese de İngilizce sayfası da bulunmaktadır.

Raporlar - Kılavuzlar

Ülkemizde sağlık sisteminde ve hekimlik uygulamalarında ortaya çıkan değer çatışmaları ve etik sorunlar ile ilgili konularda raporlar ve kılavuzlar hazırlamak ya da yabancı dilden dilimize kazandırmak Derneğin çalışma hedeflerindedir. *Aydınlatılmış Onam, Hasta Hakları, Etik Kurullar* hakkında raporlara internet sayfamızda erişilebilmektedir (6). Bu çalışmalar tıp eğitimi, klinik uygulamalar, biyomedikal araştırmalar, uzmanlık dernekleri etkinlikleri bağlamında yararlı ve öğretici kaynaklar olmuştur.

Dernek Görüşleri

Türkiye Biyoetik Derneği Yönetim Kurulu, gerek yaptığı değerlendirmelerle gerekse üyelerinden gelen dilek ve önerileri göz önüne alarak, sağlık sisteminde, yaşam ve sağlık bilimleri uğraş ve görev alanımızı ilgilendiren konularda, biyoetik duyarlıkla, hekim-hasta-toplum-araştırmacı aktörleri arasındaki sorunlara değen çok etkenli ilişkilerde mesleki değerlere ve etik ilke kurallara yaslanan Görüşler yayımlamaktadır. Son dönemde yayımlanan Görüşlere şu örnekler verilebilir:

Sağlık hizmeti sunumuna yönelik hararetli bir konuyu ele alan *Tam Gün Çalışma Yasa Tasarısı Görüşü* (2007 ve revizyon 2010), *Hekime Yönelik Şiddet hakkında Görüş* (2008), *Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik Görüşü* (2009 ve revizyon 2010), *Tıbbi Malpraktis ve Zorunlu Mesleki Sigorta hakkında Görüş* (2010); hasta özerkliğinin ve yararının hekim sorumluluğu ile dengelendiği tıbbi bakım ödevi ekseninde "*Tıbbi Muayenede Güvenlik Güçlerinin Varlığı Hakkında Görüş*"tür (27 Ağustos 2010); hasta hakları ve aydınlatılmış onam uygulamalarını doğrudan etkilemeye aday olan ve ilgili tarafların görüş ve değerlendirmelerine açılmış bulunan yasal düzenleme taslağını ele alan "*Hasta Hakları Yönetmelik Taslağı Hakkında Görüş*" (4 Şubat 2011). Bu metin, Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü Hasta Hakları Şube Müdürlüğü'ne resmi yazıyla sunulmuştur.

Toplumumuzda yaşanan, kamuoyunda yaygın biçimde tartışılmakta olan iki önemli sorunda, biyosferin korunmasına çevre etiği duyarlığı ile yaklaşan "*Allionai*" ve savunmasız gruplara ve insan haklarına gösterilen özen çerçevesinde "*Kadına Yönelik Şiddet*" hakkında iki ayrı Görüş 4 Şubat 2011'de yayımlanmıştır.

Basında, kamuoyunda ve akademik çevrelerde yoğun biçimde tartışılan Prof. Dr. Onur Hamzaoglu ile ilgili soruşturma bağlamında, bilimsel ve akademik özgürlükler ve araştırma etiği yönüyle konuyu kapsamlı olarak inceleyen, "*Araştırma Etiği ve Akademik Özgürlükler Görüşü*" oluşturulmuş ilgili kurumlara ulaştırılmıştır (12 Mayıs 2011). (7).

Son Dönem Yayınları

Türkiye Biyoetik Derneği çoğu, her yıl dönüşümlü olarak düzenlediği sempozyum ve kongrelerin kitapları olmak üzere, el kitapları, kılavuzlar, çeviri eserler yayınlamaktadır. 2008 yılında basılmış olan *Sağlıkta Dönüşümün Etik Boyutu* isimli kitap, sağlık politikalarının ve politika belirleyenlerin aldıkları kararların mesleki değerlere etkisini kapsamlı ve tematik olarak inceleyen özgün ve öncü bir çalışmadır. Ülkemiz sağlık sisteminde yaşayarak gözlediğimiz ve deneyimlediğimiz; sağlık hizmeti sunumunun temel bir dönüşüme uğrarken mesleki değerleri de değiştirdiği günümüzde, kitabın 2. Baskısı yapılarak, ilgili tarafların dikkatine sunulmuştur (25 Kasım 2011) (8).

Günümüzde hızla gelişen yeni tıp teknolojilerinden birini ele alan *Kök Hücre Araştırmalarının Etik ve Hukuk Boyutu*, bu alandaki gelişmeleri derleyen bir çalışma olarak araştırmacıların hizmetine ağıtır (9).

Tıp Etiğinden Biyoetiğe (Expanding Medical Ethics to Bioethics) isimli yayınıımız, Derneğimizin V. Kongresi bildirilerinden geliştirilen makalelerden oluşmuştur. Tıp etiği meselelerinden yola çıkarak, insan hakları ve etik, insan onuru, bütünlüğü, özerklik ve bireye saygı, çevre etiği, sağlık hukuku, hasta hakları sorunsallarına daha geniş bir biyoetik perspektifle bakmayı deneyen bir kitaptır (10).

Avrupa Konseyi Biyoetik Yürütme Komitesi tarafından hazırlanarak Şubat 2011’de yayımlanmış *Araştırma Etik Kurulları Üyeleri Kılavuzu*, klinik araştırmalarda aydınlatılmış onamın alınması, onam verme yeterliği olmayan katılımcılarının durumu, özgürlükten yoksun kılınmış kişilerin araştırmalara katılımı, insan kökenli biyolojik maddelerin araştırmalarda kullanılması ve/veya ileride kullanılmak üzere saklanması, uluslararası çok merkezli araştırmalarda etik kurul değerlendirilmesi, gelişmekte olan ülkelerde yürütülen araştırmalarda katılımcıların korunması gibi duyarlı konularda bilgiler içeren güncel bir kaynaktır Derneğimiz tarafından araştırma etik kurullarına, üniversitelere, meslek örgütüne, tabip odalarına ulaştırılan kitap tükenmiş ve Kasım 2011’de 2. baskısı yapılmıştır (11).

UNESCO Biyoetik Bölümü Türkiye Milli Komisyonu ile işbirliği

UNESCO Bilim ve Teknoloji Bölümü tarafından hazırlanmış iki ciltlik *Biyoetik Kurullar* el kitabı bir grup Dernek üyemiz tarafından tercüme edilerek, UNESCO Türkiye Komisyon tarafından basılmıştır (12). Dernek UNESCO Biyoetik Komitesi Türkiye Milli Komisyonu’nun Nisan 2011’de İstanbul’da düzenlediği “Toplumsal Sorumluluk ve Sağlık” uluslararası toplantısına, etkinliklerinin örneklendiği bir makale ile katkı sunmuştur (13).

Alanımızla İlgili Yasal Düzenlemeler: Etik Kurullarda Etik Uzmanı Yer Almalıdır!

Faaliyet alanımızı doğrudan ilgilendiren ve 19 Ağustos 2011 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan *Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik*, henüz kamuoyunun ve ilgili tarafların görüşüne açıldığı Taslak aşamasında iken Derneğimizce dikkatle incelenmiş; özellikle etik kurullarda etik uzmanı üyeye yer verilmemesi üzerine, kamuoyu oluşturmak üzere üyelerimize, camiamıza, ilgili web portallarına acil çağrıda bulunulmuştur. Biyoetik uzmanlık alanımızı temsilen, anabilim dallarımızın, etik kurulların resmi görüşlerini içeren ayrıntılı dosya, Derneğimizin görüşü ile birlikte Sağlık Bakanlığı yetkililerine sunulmuş, olumlu bir diyalog başlatılmış ve süreç dikkatle takip edilmiştir. Yayımlanan Yönetmelik’in "Etik Kurulların Yapısı, Çalışma Usul ve Esasları ile Görevleri" başlıklı III. Bölümü’nün önerilerimize yakın yapılandırılması sevindiricidir. Etik uzmanları, mesleki değerler ve sorumluluk ışığında, insanlar üzerinde klinik araştırma başvurularını değerlendirme sürecine katkı verebilmeyi görev addederler.

TTB-UDEK Plaformunda Türkiye Biyoetik Derneği

Biyoetik uğraş alanımızın öteki temel, dahili ve cerrahi tıp bilimleri uzmanlık disiplinleri ile işbirliğinin somut örneği, TTB-UDEK Çalışma Gruplarına ve Kurultaylara Derneğimizin verdiği destektir. TTB-UDEK 2007-2009 Çalışma döneminde Dernek üyelerimiz çalışmalara katkı sunmayı görev bilmişlerdir. Etik Çalışma Grubu'nun hazırladığı Kılavuzlar basılarak uzmanlık derneklerinin hizmetine sunulmuştur. Kılavuzun, bu alanda daha yetkin çalışmalara öncülük etmesini dileriz (14).

UDEK 2009-2012 Etik Çalışma Grubu, yeni dönem çalışma planını XVI. TUEK (İstanbul, 2010)'da oluşturmuş; sağlık politikaları ve sağlık sisteminde yaşanan sorunların etik yönden değerlendirilmesi gündeme alınmış ve bu doğrultuda 9 Nisan 2011 günü İstanbul Tabip Odası'nda "Sağlık sisteminde performans uygulamalarının mesleki değerlere etkisi ve etik" konulu bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalıştay Bildirgesi katılımcılar tarafından XVII. TUEK'te (Ankara 2011) poster bildiri olarak sunulmaktadır (15).

Son Dönem Bilimsel Toplantılar

Derneğimiz ile İstanbul Tabip Odası işbirliğinde düzenlenen, *Organ Aktarımı ve Tıp Etiği Paneli* (İstanbul 2008), *Yeni Üreme Teknikleri Yeni Annelikler Sempozyumu* (İstanbul 2009), tıp, etik, hukuk, adli tıp, psikiyatri, sosyoloji uzmanlık alanlarının ortak çalışmaların verimli sonuç verdiğini kanıtlayan bilimsel toplantılar olmuştur (16) (17). *Tıp Etiği Açısından Malpraktis Paneli* (İstanbul 2010) tıbbi hata ve zorunlu mesleki sigortayı ayrıntılı inceleme olanağı vermiş; toplantılar Sonuç Bildirgeleri ile net çıktılar üretmiş, hem sağlık çalışanlarının hem de tıp öğrencilerinin yoğun ilgisini çekmiştir(18).

Türkiye Biyoetik Derneği VI. Kongresi: *Biyoetikte Yeni Ufuklar* (İstanbul 2010) geniş katılımı, biyoetik meselelerin, halk sağlığı, hukuk, felsefe ve sosyoloji disiplinleri ile gerçek işbirliğinin ve ortak dil kurabilmenin zeminini kurabilen bir toplantı olarak kayıtlı geçmiştir(19).

Avrupa Tıp Etiği Merkezleri Birliği Yıllık Kongresi (EACME 2011) Türkiye Biyoetik Derneği ev sahipliğinde 15-17 Eylül 2011 tarihlerinde, İstanbul'da düzenlenmiştir. "Kültürlerarası Perspektifle Biyoetik" başlıklı uluslararası toplantı, Türkiye Biyoetik Derneği organizasyonu ile ülkemizde ilk kez gerçekleştirilmiştir. Bilimsel Programda, İnsan Hakları ve Biyoetik, Avrupa Biyotıp Sözleşmesi ve Biyoetik, Biyoetik ve İnsan Bilimleri bakış açısı ile Tıp Eğitimi, Evrensel Değerler ve Kültürel Çeşitlilik Ekseninde Biyoetik, Sağlık Politikaları ve Biyoetikte Tartışılabilir konular ana temalarında sözlü ve poster bildiri sunulan Kongrede dünyanın her yanından rekor düzeyde katılım olmuştur. Yurt dışı katılımlarda insan hakları-biyoetik organik ilişkisinin ele alınışı, yeni tıp teknolojilerinin yaratabileceği riskler karşısında etik tutumu inceleyen araştırmalar; ülkemizden bildirilerde ise sağlık politikaları uygulamalarında ortaya çıkan toplumsal ve etik sorunların daha çok işlendiği dikkat çekmiştir. Yurt dışı ve yurt içinden biyoetikçiler birbirlerini tanıyarak, uluslararası projelerde yer almak üzere harekete geçmeleri, Derneğimiz evrensel bir bilimsel platform kurma aracılığını gerçekleştirmiştir (20).

GLEUBE Summer School

EACME 2011 öncesinde Avrupa'nın önde gelen biyoetik uzmanlarının eğitmen olarak görev aldıkları *Globalising Bioethics Education (GLEUBE) Summer School* Kongreye destek olmak amacıyla 11-14 Eylül 2011 tarihlerinde Derneğimizle işbirliğinde İstanbul'da düzenlenmiştir. Çeşitli ülkelerden biyoetikçiler, konferanslar, grup çalışması, sınıf tartışması, role play uygulamaları ile ufuk açıcı ve bilgilendirici bir eğitim olanağı bulmuşlar ve dostluklar geliştirmişlerdir (20).

Sonuç

Öncü akademik uzmanlık oluşumu Türkiye Biyoetik Derneği, çalışma hedefleri doğrultusunda, çok katlı ve boyutlu etkinlikleri ile ülkemizde biyoetik literatürüne katkı vermeye; etik karar vericilik ve mesleki değerleri birlikte özümseyebilmiş sağlık çalışanları yetiştirilmesinde üstüne düşeni yapmaya; sağlık sistemimde gündem oluşturan tartışılabilir konularda etik değerlerin korunması için uğraş

vermeye; çok disiplinli bilimsel çalışma yöntemini teşvik etmeye; kolektif ekip çalışmasını üstün tutarken bireysel emeği, liyakati ödüllendirmeye; insanlar, disiplinler, sistemler arası çatışmaların çözülmesinde biyoetik dilden yararlanılmasını özendirmeye devam edecektir.

KAYNAKLAR

- 1- *Türkiye Biyoetik Derneği Tüzüğü*, yeni yasal düzenlemeler ışığında güncellenerek, Derneğimizin, 21 Kasım 2009 tarihli Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir (Hazırlayanlar: Dr. Cumhur İzgi, Doç. Dr. Tamay Başağaç Gül, Öğr. Gör. Av. Dr. Gürkan Sert) ve 25.10.2010 tarihinde yapılan Genel Kurulu'nda oybirliği ile revize edilmiştir. <http://www.biyoeetik.org.tr/tuzuk.htm>, (Erişim: 15.11.2011)
- 2- *Türkiye Biyoetik Derneği Tüzüğü*, Madde 2. <http://www.biyoeetik.org.tr/tuzuk.htm> (Erişim: 15.11.2011)
- 3- Kavas, V. “Örnek Bir Kurum Olarak Türkiye Biyoetik Derneği'nin Tarihi ve Örgütlenme ve Eyleme Üzerine Düşünceler”, *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics*, 2004;12: 256-262.
- 4- Genel Kurul Karar Tarihi: 12 Kasım 2008. Kaynak: *Türkiye Biyoetik Derneği Karar Defteri* s: 66, 71.
- 5- http://www.biyoeetik.org.tr/files/TBD_eBulten_No.21.pdf (Erişim 15.11.2011)
- 6- http://www.biyoeetik.org.tr/dernek_tar_hazir_rap.htm (Erişim 15 Kasım 2011)
- 7- Türkiye Biyoetik Derneği Yönetim Kurulu, Türkiye Biyoetik Derneği Etkinlikleri (Temmuz 2010-Ağustos 2011), e-Bülten, No.21, Kış-Yaz 2011 2011:3. Dernek Görüşlerine ayrıntılı olarak ulaşabilmek için: http://www.biyoeetik.org.tr/dernek_gorus.htm (Erişim 15.11.2011).
- 8- *Sağlıkta Dönüşümün Etik Boyutu*, Türkiye Biyoetik Derneği Yayın No. IX, ISBN 978-975-7041-07-82. Baskı Ankara, Kasım 2011.
- 9- *Kök Hücre Araştırmalarının Etik ve Hukuk Boyutu*, Türkiye Biyoetik Derneği Kök Hücre Araştırmaları ve Uygulamaları Kurulu (Ş. Görkey, N Kutlay, TB Gül, T Güven, G Sert, M Gün, C Erzik), TBD Yayın No. X, ISBN: 978-975-7041-08-5, Ankara, Nisan 2009.
- 10- *Tıp Etiğinden Biyoetiğe (Expanding Medical Ethics to Bioethics)*, ed.: YI Ülman, TB Gül, FG Kadioğlu, G Yıldırım, Z Edisan, TBD Yayın No. XII, ISBN : 978-975-7041-09-2, Ankara 2009.
- 11- *Establishing Bioethics Committees*, Guide No.1 and *Bioethics Committees at Work, Procedures and Policies* Guide No.2, published in France 2005; *Biyoetik Kurulların Oluşturulması*, Kılavuz No. 1, *Biyoetik Kurullar İş Başında: Çalışma Biçimleri ve Politikalar Kılavuz No. 2*, UNESCO Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Türkiye Milli Komisyonu, (Türkçeye çeviren Dernek üyeleri: NÖ Büken, M Civaner, Ö İlgili, C İzgi, N Y Oğuz, V.Kavas, çeviri editörü: YI Ülman), Ankara 2008.
- 12- *Biyoetik Yürütme Komitesi (CDBI) Araştırma Etik Kurulları Üyeleri Kılavuzu*, çev. Yeşim Işıl Ülman, Avrupa Konseyi'nin izniyle yayınlayan Türkiye Biyoetik Derneği Yayın No. XV, 2. Baskı İstanbul, Kasım 2011.
- 13- YI Ülman, “Future Vision in Historical Perspective: Introducing the Turkish Bioethics Association, TBA”, *UNESCO Workshop, Universal Declaration on Bioethics and Human*

Rights Social Responsibility and Health, Bioethics Committee, Turkish National Commission for UNESCO, Istanbul Turkey, 25 - 26 April 2011: 111-123 (Bu yayın şu makalenin güncellenerek yenilenmiş halidir: Ulman YI, "Future Vision in Historical Perspective: Introducing the Turkish Bioethics Association, TBA", EACME Newsletter, No. 21, April 2009: 6-9.

- 14- *TTB-UDEK Etik Çalışma Grubu Uzmanlık Dernekleri için Etik Kılavuzlar*, TTB Yayınları, Ankara 2009.
- 15- TTB-UDEK Etik Çalışma Grubu: "Sağlık Sisteminde Performans Uygulamalarının Mesleki Değerlere Etkileri ve Etik Sorunlar" Çalıştay Raporu ve Sonuç Bildirgesi", *Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi Çalışma Raporu, 2010-2011*, TTB Yayınları (CD), Ankara 2011, Ek 4, s: 759-767.
- 16- *Organ Aktarımı ve Tıp Etiği Sempozyumu Bildiri Metinleri, 14 Mart Tıp Haftası 2008 Kitabı*, İstanbul Tabip Odası, Nisan 2008: 139-159.
- 17- *Türkiye Biyoetik Derneği VII. Sempozyumu: Yeni Üreme Teknikleri Yeni Annelikler*, İstanbul Tabip Odası 9 Nisan 2009.
- 18- "Tıp Etiği ve Hukuku Açısından Malpraktis Paneli Bildirileri", (Türkiye Biyoetik Derneği – İstanbul Tabip Odası Etik Kurulu Ortak Etkinliği, 11 Mart 2010 İstanbul) *Türkiye Biyoetik Derneği e-Bülteni* "Tıbbi Malpraktis Özel Sayısı", No: 20, *Kış-İlkbahar 2010:5-26*
- 19- *Türkiye Biyoetik Derneği VI. Tıp Etiği Kongresi: Biyoetikte Yeni Ufuklar, Bildiri Özetleri Kitabı*, Yayına hazırlayan: YIÜlman, M. Çokar, TBD Yayın No. XIII, İstanbul 25-26 Kasım 2010.
- 20- *European Association of Centres of Medical Ethics (EACME) 25th Annual Conference "Bioethics from a Cross-Cultural Perspective" Book of Abstracts* in collaboration with the Turkish Bioethics Association, ed: YIÜlman, M Cokar, Turkish Bioethics Association Publication. No. XIV, Istanbul-Turkey, September 15-17, 2011.

***Türkiye Biyoetik Derneği
Yönetim Kurulu (2009-2012)***

*Doç. Dr. Yeşim Işıl Ülman (Başkan)
Dr. Muhtar Çokar (Genel Sekreter)
Doç. Dr. Tamay Başağaç Gül (Üye)
Dr. Savaş Volkan Genç (Üye)
Arş. Gör. Aysun Uğurlu (Sayman)*

tbd@biyoetik.org.tr
www.biyoetik.org.tr